Materiaalõigus

Maksim ja Aleksei kandsid mõlemad karistust Viru Vanglas – Maksim kuritegelikku ühendusse kuulumise eest (KarS § 255 lg 1) ja Aleksei kelmuse eest (KarS 209 lg 1). Meestest said kivimüüride vahel lahutamatud sõbrad.

Vabanedes kolib Aleksei Abja-Paluojasse ja alustab mehaaniku abilisena remonditöökojas tööd. Kuna Maksim on suur autode fänn, helistab Aleksei talle ja räägib, et viimased kaks nädalat on ta üles vuukinud rikka linnavurle Kristjani uhket Porschet, mille väärtuseks pakub 30 000 eurot. Tegelikult on see eritellimus, mille väärtus on 50 000 eurot. Maksim küsib auto kohta mitmeid küsimusi – kuhu see pargitud on ja millal Kristjan sellele järele minna plaanib. Aleksei küsib Maksimilt, et miks ta nii detailselt auto kohta uurib, ja viimane ütleb ausalt, et ta plaanib selle salaja endale võtta. Aleksei arvab, et see on hea idee. Ta kirjeldab, kuhu auto pargitud on ning selgitab, et töökoja omanik jätab sageli akna praokile, kust saab sisse ronida. Ta juhendab, et Kristjani auto parandused saavad valmis reedeks, mistõttu oleks kõige rahulikum sõiduk ära võtta neljapäeva õhtul vastu reedet. Maksim tänab sõpra abi eest ja läheb koju neljapäeva ootama.

Neljapäeva õhtul liigub Maksim remonditöökoja juurde, lükkab praokil akna lahti, ronib sisse, avab seestpoolt töökoja ukse ning hakkab juhtmega Porschet käivitama. Ta selja taha ilmub Kristjan, kes küsib, mida viimane teeb. Tuleb välja, et masin sai oodatust päev varem valmis ja Kristjan tuli sellele järele. Maksimil ei ole mingisugust plaani oma unistuste sõidukist loobuda, mistõttu lööb ta Kristjanile rusikaga vastu nägu. Kristjan tunneb valu ja ta kukub pikali. Maksim lõpetab kiiresti oma toimetused ja sõidab autoga minema. Uimane Kristjan jääb töökotta maha lamama.

Aleksei näeb Maksimi üha harvem, sest viimane putitab garaažis enda uut Porschet. Seetõttu otsustab Aleksei igavuse peletamiseks oma Abja-Paluoja tallu võtta rotveileri. Koera koolitamiseks ja sotsialiseerimiseks tal aga pärast pikkasid tööpäevasid jõudu ei jagu. Rotveiler on naabritele suureks probleemiks. Ta hüppab mängleva kergusega üle talu ümbritsevat aeda ja jookseb naaberkinnistul lõrisedes ringi. Muuhulgas on ta varem rünnanud üle aia hüpates üleaedsete juures nende kassi. Kõrvalkinnistu pere on korduvalt palunud, et ta paneks looma kinni. Kohal on käinud ka piirkonnapolitseinik, kes selgitas Alekseile Mulgi vallas kehtivaid loomapidamiseeskirju[1]. Alekseil on külarahva virisemisest täiesti ükskõik.

Kui Aleksei mängib Maksimiga toas Minecrafti, hüppab tema rotveiler üle aia naaberkinnistule ja ründab saunast tulnud naabrinaist Doloret. Ta hammustab ja lohistab Doloret mööda maad, tekitades ta kehale hulgaliselt hammustus-rebimishaavasid ning nende tagajärjel tekib tal verekaotussõkk. Dolore seisund on raske, aga arstide kiire ja asjakohane tegutsemine päästab ta elu. Maksim, kes sündmusi aknast näeb, toimunust politseid ei teavita.

Kui Dolore on haiglas, läheb Maksim oma uue Porschega tema kinnistule drftima. Sellega tekitab ta krundile sügavad porised vaod. Maapinna endise olukorra taastamine läheb maksma 5000 eurot. Maksim kulutab kumme ja songib maapinda rahuliku südamega, sest ta on kindel, et ta ei tee midagi valesti. Ajalehes Mulgi Sõna on selgelt kirjas, et vagude ajamine maapinda on igale aiapidajale lubatud, sest see parandab mulla koostist.

Analüüsi Aleksei ja Maksimi karistusõiguslikku vastutust

[1] Mulgi Vallavolikogu määrus. Koerte ja kasside pidamise eeskiri Mulgi vallas. Eeskirja § 4 lg 1 p 2 sätestab, et loomaomanik on kohustatud pidama looma nii, et oleks välistatud looma omal tahtel välja/lahti pääsemine ja inimestele või teistele loomadele kallale tungimise võimalus.

1. **Maksimi vastutus röövimise eest KarS § 200 lg 2 p 9 järgi. (2)**

1.1. Objektiivne koosseis
1.1.1. Vägivald. KarS § 121 lg-le 1 vastav käitumine. Maksim lõi Kristjanile rusikaga vastu nägu, mille tagajärjel Kristjan tundis valu.
1.1.2. Võõra vallasasja äravõtmine. Vallasasja valduse murdmine ja uue kehtestamine. Auto oli remonditöökojas, kuid Kristjani tegelik võim Porsche üle säilis, sest tal oli sotsiaalselt tunnustatud võimalus asi igal ajal töökojast enda kätte saada (sotsiaal-normatiivne valdusmõiste). Maksim sõitis autoga ära ja sai käituda edaspidi nagu selle omanik.
1.1.3. Ajaline seos. Ta kasutas vägivalda auto äravõtmise ajal.
1.1.4. Finaalseos. Vägivald oli Porsche äravõtmise vahend.
1.2. Subjektiivne koosseis
1.2.1. Ebaseadusliku omastamise eesmärk.
1.2.2. Tahtlus ülejäänud objektiivse koosseisu asjaolude suhtes.
1.2.3. Omastamise ebaseaduslikkus. Maksimil polnud sõiduki suhtes vaidlustamata ja individualiseeritud võlaõiguslikku nõuet.
1.3. Õigusvastasus
1.4. Süü
1.5. Kvalifikatsioonid
KarS § 200 lg 2 p 6 – ei ole täidetud. Koosseisueksimus (KarS § 17 lg 2). Auto väärtus ületab 40 000 eurot (KarS § 12^1 p 2), kuid Maksim arvas, et selle väärtus oli 30 000.
1.5.1. KarS § 200 lg 2 p 6 – ei ole täidetud. Täideviija ja osavõtja ei moodusta gruppi.
1.5.2. KarS 200 lg 2 p 9 –Maksim ronis aknast remonditöökotta (vt nt RKKK 3-1-1-25-01, p 5.3).

2. **Aleksei vastutus vargusele kaasaaitamise eest KarS § 199 lg 2 p 4 ja 8 - § 22 lg 3 järgi. (2)**

Eelkontroll. Tegemist ei olnud kaastäideviimisega, sest Aleksei ei valitsenud süüteo toimepanemist – ei hoidnud sündmusi enda kontrolli all. Tegemist ei olnud kihutamisteoga, sest Maksimil oli tahtlus Porsche võtmise osas olemas juba varem.
2.1. Objektiivne koosseis
2.1.1. Põhitegu. Maksim pani toime KarS § 200 lg 2 p 9 järgi kvalifitseeritava kuriteo (koosseisupärane, tahtevastane ja vähemalt katse staadiumis).
2.1.2. Kaasaaitamistegu. Aleksei andis Maksimile vaimset kaasabi. Ta kirjeldas auto asukohta, selle äravõtmiseks parimat aega ja viisi.
2.1.3. Põhjuslik seos: Porsche asukoha, akna praokiloleku ja sobiva aja avaldamine soodustas teo toimepanemist.
2.2. Subjektiivne koosseis
2.2.1. Tahtlus katab kaasaaitamise.
2.2.2. Tahtlus katab lõpuleviidud põhiteo. Täideviija ekstsess. Aleksei tahtlus ei hõlmanud Maksimi ja Kristjani kokkupuutumist, seega ei saanud Aleksei tahtlus hõlmata ka Maksimi poolt asja äravõtmiseks vägivalla kasutamist. Muus osas oli põhitegu, auto kui vallasasja äravõtmine, kaetud Aleksei tahtlusega.
2.3. Õigusvastasus
2.4. Süü
2.5. Kvalifikatsioonid
2.5.1. KarS § 199 lg 2 p 4 – Aleksei oli varem toime pannud kelmuse (eriline isikutunnus KarS § 24 lg 3 järgi).
2.5.2. KarS § 199 lg 2 p 6 – ei ole täidetud. Koosseisueksimus (KarS § 17 lg 2). Porsche väärtus ületas 40 000 eurot (KarS § 12^1 p 2), kuid Aleksei arvas, et selle väärtus oli 30 000.

2.5.3. KarS § 199 lg 2 p 7 – ei ole täidetud. Täideviija ja osavõtja ei moodusta gruppi.
2.5.4. KarS 199 lg 2 p 9 – Maksim ronis aknast asja äravõtmiseks remonditöökotta. Aleksei tahtlus hõlmas ka sissetungi.

3. Aleksei vastutus tegevusetusega raskete tervisekahjustuste tekitamise eest KarS § 119 lg 1 – 13 lg 1 järgi. (3)

3.1. Objektiivne koosseis (Vt. TrtRnK 1-23-4097, p-d 64-80).
3.1.1. Garandiseisund. Valvegarant. Aleksei oli koeraomanik ehk ohuallika valdaja, kes pidi hoolitsema selle eest, et loom ümberkaudset ei ohustaks.
3.1.2. Hoolsuskohustus. Loomaomanik peab kindlustama, et tema koerad püsivad kinnisel territooriumil, ei pääse sealt välja ega ohusta inimesi ja teisi loomi (viidatud eeskirja § 4 lg 1 p 2). Aleksei oleks pidanud rotveileri liikumise piiramiseks ehitama kõrgema aia, pidama teda ketis, aedikus või siseruumides. Alternatiivselt teda treenima kindlal maa-alal püsima.
3.1.3. Teo mittevastavus hoolsuskohustusele. Aleksei talu ümbritsev aed oli nii madal, et rotveiler hüppas sellest mängleva kergusega üle. Ta ei võtnud tarvitusele ka muid meetmeid koera territooriumil pidamiseks (tegevusetus ehk passiivseks jäämine).
3.1.4. Objektiivne ettenähtavus. Hoolas *ex ante* vaatleja oleks ette näinud, et juba varem korduvalt territooriumilt lahkunud ja agressiivselt käitunud (lõrisenud ja kassi rünnanud) koer võib seda uuesti teha ning rünnata inimest, tekitades talle raskeid vigastusi.
3.1.5. Tagajärg. Dolorele tekkis tervisekahjustus, haavadest tingitud verekaotussõkk, millega on põhjustatud oht elule (KarS § 118 lg 1 p 1 mõistes), sest ta oleks ilma meditsiinilise abita surnud.
3.1.6. Tagajärje omistamine
- Hüpoteetiline põhjuslik seos. Rotveileri territooriumil hoidmise (kõrge aia) korral ei oleks ta kindlusega külgneva tõenäosusega naaberkinnistule pääsenud ning Dolore poleks vigastusi saanud.
- Õigusvastasusseos. Nõutav ja hoolsuskohustust järgiv käitumine oleks vähendanud oluliselt tõenäosust, et koer põhjustab naabrinaisele tema koduhoovis raske tervisekahjustuse.

3.2. Subjektiivne koosseis. Hooletus (§ 18 lg 2). Ehkki koer oli kõrvalkinnistul lõrisenud ning rünnanud naabri kassi, ei nähtu kaasuse asjaoludest, et Aleksei nägi ette teise inimese ründamist, suisa nii, et ta saab eluohtliku tervisekahjustuse (vt TrtRnK 1-23-4097, p-d 80-84). Kergemeelsuse (§ 18 lg 2) argumentatsioon loetakse samuti õigeks.
3.3. Õigusvastasus
3.4. Süü

4. Maksimi vastutus kuriteost mitteteatamise eest KarS § 307 lg 1 järgi. (1)

4.1. Objektiivne koosseis. Teise isiku poolt toime pandud esimese astme kuriteost mitteteatamine. Maksim oli teine isik, s.o ei olnud kuriteo toimepanija. Dolorele tegevusetusega raskete tervisekahjustuste tekitamine (KarS § 119 lg 1 – 13 lg 1) ei ole esimese astme kuritegu (KarS § 4 lg 2). Koosseis ei ole täidetud.

Ka KarS § 306 lg 1 – § 13 lg 1 eeldused ei ole täidetud (vt kuriteost mitteteatamine vs. selle varjamine RKKK 3-1-1-97-11, p 15 jj).

5. Maksimi vastutus asja rikkumise eest KarS § 203 lg 1 järgi. (2)

5.1. Objektiivne koosseis

5.1.1. Võõra asja rikkumine. Maksim driftis talle võõral Dolore kinnistul (AÕS § 68 lg 1), millega kahjustas kinnisasja pinnast (TsÜS § 49 lg 1 ja § 50) – maapinda tekkisid sügavad porised vaod.

5.1.2. Sellega olulise kahju põhjustamine. Kinnisasja taastamine maksab üle 4000 euro (KarS § 12^1 p 1, VÕS § 132 lg 3 ja VÕS § 127; RKKK 1-21-2315, p 41).

5.1.3. Nõusoleku puudumine. Dolore ei andnud nõusolekut Maksimi tegevuseks.

5.2. Subjektiivne koosseis. Tahtlus kõigi objektiivse koosseisu asjaolude suhtes.

5.3. Õigusvastasus

5.4. Süü. Keelueksimus (KarS § 39 lg 1)

5.4.1. Eksimuse olemasolu. Maksim oli kindel, et võõrale maa-alale vagude tekitamine ei ole keelatud.

5.4.2. Eksimuse välditavus. Ta ei astunud mõistlikult eeldatavaid samme (küsinud asjatundlikku nõu) eksimuse kõrvaldamiseks, st eksimus pole vältimatu.

Menetlusõiguse kaasus

Urmas, kellelt oli varastatud erinevaid tööriistu, märkas, et internetis kasutatud tööriistade müügiportaalis pakutakse müügiks talle kuulunud ja varastatud esemeid. Müüjaks oli Kalev, kelle telefoninumber oli 5678947. Urmas teavitas sellest politseid.

Politseiametnik helistas nimetatud telefoninumbril ja teatas, et soovib osta kuulutuses pakutavat akutööriista. Lepiti kokku kohtumine Kalevi elukohas. Kohtumisel vaatas politseiametnik tööriista üle ja jättis meelde selle seerianumbri, kuid teatas Kalevile, et tegemist ei ole sobiva esemega. Kalev pakkus seejärel müügiks ka teisi tööriistu.

Politseiametnik lahkus korterist ja vestles trepikojas naabritega. Üks naabritest ütles, et Kalevi juurde tuuakse pidevalt erinevaid esemeid ning olukord tundub kahtlane. Seejärel võttis politseiametnik ühendust prokuröriga ja selgitas, et Kalevi korteris on vähemalt üks varastatud ese ning naabritega vestluse põhjal on alust arvata, et Kalev tegeleb varastatud asjade kokkuostuga. Politseiametnik leidis, et vajalik on kiire läbiotsimine.

Lepiti kokku kriminaalmenetluse alustamine KarS § 202 lg 1 alusel ning prokurör tegi määruse, millega andis loa Kalevi elukohas läbiotsimiseks.

202 lg 1 ei ole kataloogi kuritegu ja vastavalt KrMS § 91 lg 3 ei saa teha sellisel juhul läbiotsimist prokuröri määruse alusel ***(1p)***

Seejärel asus politsei prokuröri määruse alusel läbiotsimist läbi viima. Politseiametnik selgitas Kalevile, et läbiotsimine toimub seoses kahtlusega, et tema valduses on varastatud esemeid. Kalev vastas, et politsei võib läbiotsimise teha, kuna tema väitel on kõik esemed seaduslikult ostetud. Läbiotsimise käigus võeti korterist ära suur hulk tööriistu ning kolm sülearvutit. Politseiametnik küsis, kas Kalevil on ka sõiduk. Kalev teatas, et tal on kaubik, mille ta ostis eelmisel nädalal Veikolt. Politseiametnikud toimetasid läbiotsimist ka Kalevi kaubikus ning leidsid sealt täiendavalt erinevat kaupa. Läbiotsimise käigus võeti ära ka sõiduk.

KrMS § 91 lg 4 p. 3 kohaselt märgitakse LO määruses LO koht. Kuna kaasusest ei selgu, et oleks antud luba ka sõiduki läbiotsimiseks, siis ei ole lubatus sõiduki LO. ***(1p)***

Läbiotsimine lõpetati kell 18.00. Kalevile teatati, et ta peab tulema politseisse ütlusi andma ja läbiotsimise protokolliga tutvuma. Kalev oli sellega nõus.

Politseis teati Kalevile, et teda hakatakse üle kuulama kahtlustatavana. Kalev väljendas hämmingut, viidates, et ta on selgitanud esemete seaduslikku päritolu. Uurija vastas, et Kalevit kahtlustatakse varastatud asjade kokkuostmises. Kell 20.00 alustati Kalevi ülekuulamist kahtlustatavana ning talle selgitati tema õigusi ja kohustusi. Kalev loobus kaitsja osalemisest ülekuulamisel. Ülekuulamisel selgitas Kalev, et tegeleb kasutatud asjade kokkuostu ja müügiga ning esemete päritolu ei huvita teda. Sõiduki kohta ütles Kalev, et ostis selle Veikolt, kellel ei olnud seda enam vaja.

Ülekuulamisel küsis uurija Kalevilt läbiotsimise käigus äravõetud arvutitesse sisenemiseks vajalikud juurdepääsuparoolid. Kalev keeldus. Uurija väitis, et paroolide andmine ei kujuta endast ütluste andmist ning Kalev ei saa nende andmisest keelduda. Samuti viitas uurija, et keeldumine võib olla käsitatav menetluse takistamisena ja mõjutada vahistamise küsimust. Seejärel andis Kalev kahe arvuti paroolid.

Paroolide saamine sellisel viisil ei ole lubatud, sest kedagi ei tohi sundida tunnistama iseenda vastu ***(2p)***

1-20-1208

49. Kassaator on tõstatanud küsimuse, kas läbiotsimisele allutatud isiku poolt koos otsitava telefoniga ka selle avamiseks vajaliku PIN-koodi vabatahtlik väljaandmine on käsitatav tunnistaja poolt ütluste andmisena. Riigikohtu hinnangul on prokurör kohtute seisukohta valesti tõlgendanud, mistõttu pole küsimusepüstitus asjakohane. Maa- ega ringkonnakohus ei ole väitnud, et PIN-koodi avaldamine oleks käsitatav isiku poolt ütluste andmisena (tunnistaja ülekuulamisena KrMS § 287 mõttes). Maakohus viitas küll Riigikohtu lahenditele, milles käsitleti tunnistajale tema ütluste andmisest keeldumise õiguse selgitamise kohustust, kuid järeldas sellest, et samad nõuded kehtivad ka isiku poolt mis tahes muule teabele juurdepääsu võimaldamisele. Kohtud heitsid menetlejale ette seda, et C. V-ile ei selgitatud tema põhiseaduslikku õigust keelduda enda või oma lähedaste poolt toime pandud kuriteo tõendamisele kaasa aitamast, sh telefoni PIN-koodi avaldamast. Seega vajab lahendamist hoopis küsimus, kas sellises olukorras kehtis enda või oma lähedase mittesüüstamise privileeg.

50. Põhiseaduse (PS) § 22 lg 3 sätestab, et kedagi ei tohi sundida tunnistama iseenda või oma lähedaste vastu (nemo tenetur se ipsum accusare-põhimõte). Riigikohtu kriminaalkolleegium on selgitanud, et kõnealuse sätte mõtte kohaselt ei ole keegi kohustatud aitama kaasa enda (või oma lähedase) toime pandud süüteo tõendamisele. Ehkki konventsioon sellist põhiõigust ei sätesta, on Euroopa Inimõiguste Kohtu (EIK) praktikas järjekindlalt väljendatud seisukohta, et õigus vaikida ja enese mittesüüstamise privileeg on konventsiooni art 6 lg 1 nõuetele vastava õiglase menetluse keskne komponent, olles ühtlasi tihedalt seotud art 6 lg-s 2 sätestatud süütuse presumptsiooni põhimõttega. (Vt Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 8. novembri 2017. a otsus nr 4-16-6037/46, p 17.) Enese mittesüüstamise privileeg tähendab, et prokuratuur peab kriminaalasjas suutma tõendada isiku süü selliselt, et ei tugineta mingilgi viisil isiku tahte vastaselt tema kaasabil saadud tõenditele (vt EIK 11. juuli 2006. a otsus nr 54810/00, Jalloh vs. Saksamaa, p 100). Järelikult ei tähenda see üksnes isiku vaikimisõigust (s.o õigust keelduda ütluste andmisest KrMS § 71 alusel), vaid õigust keelduda menetlejale igasuguse aktiivse kaasabi osutamisest.

Ülekuulamise järel võttis uurija ühendust prokuröriga, kes kiitis politseid tehtud töö ja olulise leiu eest. Uurija ettepanekul otsustati Kalev kahtlustatavana kinni pidada, kuna äravõetud esemete päritolu vajab selgitamist ning arvutid tuleb läbi vaadata. Seejärel tegi uurija Kalevi kahtlustatavana kinnipidamise, märkides kinnipidamise ajaks protokolli tutvustamise aja (kell 21.00).

Kalev on kahtlustatav, hetkest millal tema juures asuti tegema läbiotsimist. Seega oleks pidanud talle selgitama selgelt kahtlustuse sisu ja õigusi enne läbiotsimist. KrMS § 33 lg 1, 2 (3-1-1-2-13- 5,1, 5,2)

Kahtlustatavana kinnipidamise alguseks tuleb vastavalt KrMS § 171 lg 2 lugeda tema kinnipidamise hetke, mis praegusel juhul oleks olnud tema elukohas läbiotsimise tegemine. ***(1p)***

Kuna prokuröri juhise kohaselt tuli arvutid läbi vaadata ning Kalev oli uurijale andnud juurdepääsuparoolid, sisenes uurija seadmetesse ja vormistas seadmete läbiotsimise protokolli. Protokollis kirjeldati seadmetes leiduvaid andmeid, sealhulgas erinevaid loodus- ja perefotosid, samuti katalooge, mis sisaldasid pilte erinevatest tööriistadest ja kuldesemetest. Lisaks kopeeris politsei kogu seadmetes sisalduva meilivahetuse ning lisas selle läbiotsimise protokolli juurde.

Arvuti läbivaatuse kohta tulnuks teha vaatlusprotokoll ***(2p)***

1-20-1208

47. Kohtupraktikas on selgitatud, et kui menetleja võtab kriminaalasja juurde avalikult menetlustoiminguga arvuti ja hiljem vaatleb selles olevaid e-kirju, siis on tegemist menetlustoimingutega, mis on kirjeldatud KrMS §-s 91 (läbiotsimine) ning §-s 86 (vaatlus) (vt Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 30. juuni 2014. a otsus asjas nr 3-1-1-14-14, p 460). Järelikult seni on andmekandjatesse sisenemist käsitatud vaatluse osana, mitte andmekandja läbiotsimisena. Selline seisukoht on kooskõlas ka õiguskirjanduses esitatud selgitusega, mille järgi ei võimalda KrMS § 91 sõnastus käsitada arvutikeskkonda läbiotsimise objektina ja läbiotsimist asendab sellises olukorras üldjuhul vaatlus või jälitustoiming (vt Kriminaalmenetluse seadustik. Kommenteeritud väljaanne. Koostajad E. Kergandberg ja P. Pikamäe. Tallinn: Juura, 2012, § 91 komm 4). Elektrooniliste andmekandjate vaatlusel tuleb kajastada, kuidas need on kriminaalasja juurde jõudnud (nt läbiotsimine või menetleja nõue), milliseid meetmeid on rakendatud informatsiooni puutumatuse tagamiseks ning milliseid riist- ja tarkvaralisi vahendeid on kasutatud selle info analüüsimiseks (vt samas, § 86 komm 4.1 jj).

48. Järelikult arvutisüsteeme läbi ei otsita. Samas märgib ringkonnakohus õigesti, et see ei tähenda, nagu ei tohiks teatud juhtudel läbiotsimise käigus otsitava leidmiseks arvutisüsteemis või muul teabekandjal oleva teabega tutvuda (sarnaselt läbiotsimiskohast leitud paberkandjal olevate dokumentidega). See võimaldab asjas tähtsusetud andmekandjad välja selekteerida. Teine võimalus on, et arvutisüsteemi ei uurita läbiotsimise käigus, vaid andmekandjad võetakse KrMS § 91 lg 10 alusel ära ja hiljem tehakse eraldi vaatlus KrMS § 86 lg 2 alusel

Leitud andmete põhjal tuvastati veel kümme isikut, kellelt varastatud vara oli Kalev müünud. Prokurör leidis, et need isikud tuleb tunnistada kannatanuteks, nad tuleb kannatanutena üle kuulata ning neile tuleb selgitada nende õigusi ja kohustusi.

Kannatanu mõiste on avatud KrMS § 37.Sellest tulenevalt on inimesed kellelt on varastatud esemed kannatanud seoses varguse toimepanemisega. Menetletavas kriminaalasjas nad kannatanud ei ole. ***(1p)***

Järgmisel õhtul vabastati Kalev, kes küsis uurijalt, kas tal oleks võimalik oma kaubik tagasi saada, et sellega koju sõita, kuna ühistransport enam ei liikunud. Uurija konsulteeris prokuröriga ning otsustati, et sõidukit Kalevile ei tagastata, kuna liiklusregistri andmete kohaselt oli sõiduki omanikuks Veiko ning Kalevil puudus vastav volitus. Seetõttu leiti, et Kalevil ei ole õigust sõidukit kasutada. Järgmisel päeval kutsus uurija Veiko politseisse. Veiko kinnitas, et oli kaubiku Kalevile müünud ning teatas, et tema ei kavatse sõidukit ära viia. Politsei selgitas siiski, et liiklusregistri järgi on Veiko endiselt sõiduki omanik ning seetõttu peab just tema sõiduki ära viima ja korraldama selle ümberregistreerimise.

Kaasusest selgub et Kalev on Veikolt ostnus kaubiku. Kaubik on vallasasi ja vallasomand tekib vastavalt AÕS § 92 lg 1 vallasasja üleandmisega. Seega on kaubiku omanik Kalev. Liiklusregistri kanne ei oma mingit tähendust, sest Liiklusregistri andmekogu põhimääruse § 9 kohaselt ei ole registriandmetel õiguslikku tähendust, kui seadusest ei tulene teisiti. Seadus aga ei sätesta, et registrisse kantud sõiduki omaniku andmed omaksid õiguslikku tähendust. Seega tulnuks kaubik tagastada Kalevile, sest see ei olnud kriminaalmenetluses asitõendiks. ***(1p)***

Kohtueelse uurimise tulemusena leidis prokurör, et Kalev oli pikema aja jooksul ostnud erinevaid varastatud esemeid ning pidi pidama võimalikuks, et need esemed on saadud kuritegude toimepanemise tulemusena, kuna neid pakuti talle müügiks turuhinnast oluliselt madalama hinnaga. Sellest lähtudes järeldas prokurör, et Kalev on täitnud KarS § 202 lg 1 sätestatud kuriteokoosseisu.

Kuna kriminaalasjas oli tuvastatud kokku üksteist isikut, kellelt varastatud esemed olid leitud ja kes olid tunnistatud kannatanuteks, kasutasid kannatanud kohtueelse menetluse käigus oma õigust esitada tsiviilhagi vargusega tekitatud kahju hüvitamiseks. Prokurör leidis siiski, et esitatud tsiviilhagid on lubamatud, kuna kannatanud saavad nõude esitada üksnes selles osas, mis puudutab Kalevi juurest leitud esemeid, ning tagastas tsiviilhagid vastava määrusega kannatanutele.

Eksimus on saanud alguse sellest, et prokuröri nõudel on asjade omanikud tunnistatud kannatanuteks. Seda nad selles asjas ei ole ja seega puudub neil õigus esitada tsiviilhagi. Eraldi küsimus on see, kas prokurör saab oma määrusega need kõrvale jätta, kui ta ei ole kõrvaldanud kannatanuid menetlusest. KrMS 244-1 näeb ette, et prokurör leides, et tsiviilhagi või avalik-õiguslik nõudeavaldus on tervikuna või olulises osas lubamatu või põhjendamatu, tagastab prokuratuur selle määrusega kannatanule. Praegusel juhul otsustas prokurör saata asja kohtusse lühimenetluses ja seega ta ei saa jätta hagisid kõrvale ilma, et ta oleks kõrvaldanud kannatanud. ***(1p)***

Prokuröri hinnangul olid teo asjaolud selged ning tsiviilhagide esitamine välistatud, mistõttu otsustas ta saata kriminaalasja kohtusse lühimenetluse sätete alusel. Prokurör koostas süüdistusakti ja edastas kriminaalasja materjalid kohtule.

Lisapunkte võiks arvestada selle eest, kui eksamitöös analüüsitakse ja argumenteeritakse LO tulemusel saadud asjade lubatavust tõendina. Siin oleks ootus, et esitataks selged argumendid, kas tõendi kogumisel on oluliselt rikutud menetlusnorme ja kas need toovad kaasa tõendi lubamatuse või mitte.